

Javaslatok a cigányügy rendezésére,
a cigányok letelepítésére

+ néhány új adókirovás, a cigánybabonkóról

József főherczeg a cigányok néphitéről.

— A Hazánk eredeti tárczája. —

Dr. Krauss Tr. S. hazánkfia, a híres délszláv népkutató Bécsben néhány év óta egy igen figyelemreméltó havi folyóiratot szerkeszt „Am Urquell“ (az ősforrásnál) czímen. Az összes népek életéből, hitéből, hagyományából közül fölötte érdekes adalékokat, részben feldolgozva, részben összehasonlító összeállításban.

Magyar tárgyakkal is gyakran találkozunk e folyóiratban, melynek rendes munkásai legismertebb magyar etnografusok: dr. Wislocki H., dr. Munkácsi B., dr. Kunos J., dr. Herrmann A., Kálmány L. stb. Ezekhez csatlakozott legújabbantabb cigánytudós: József főherczeg. Ő Fensége, bölesen belátván annak a fontosságát, hogy a külföldnek hamisításokkal és izgatásokkal könnyen megtéveszthető napi közhangulatával szemben az illetékes szakkörök a komoly tudomány terén helyesen, tárgyilagosan informáltassanak a mi néprajzi viszonyainkról, nyomatékos és hathatós pártfogásába vette e célra Herrmann Antal tanár által szerkesztett és kiadott „*Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn*“ című folyóiratot, személyes közreműködésével is emelve e vállalat jelentőségét.

E folyóiratnak legszorgalmasabb munkása éppen a tudós Krauss, ki főképpen a délszláv guzlárok-nak régi magyar tárgyu, általa gyűjtött énekeit, e reánk nézve szerfelett érdekes kiadatlan nyelv-hagyományokat közli e folyóiratban, eredeti szöveggel, jeles fordítással és tudós magyarázatokkal. Az „*Ethnologische Mitteilungen*“ most befejezett III. kötetében Mátyás királyról és Geréb Péterről szóló bosnyák-bolgár guzláréneket tett közzé, a most meginduló IV. kötetben pedig Kanizsának

Zrinyi Miklós általi elfoglalásáról közöl egy 1700 versből álló nagyérdékű mohammedán-délszláv népéneket két változatban, a kommentárhoz felhasználván a főherczegi könyvtárból e célra átengedett régi ritka munkákat.

Viszonzásul azért, hogy Krauss ilyen derekasan működik az ő Fenségének védnöksége alatt álló folyóiratban, József főherczeg maga is cikket irt a Krauss lapjába, melyet ez az „Am Urquell“ sajtó alatt levő januári füzeté élén közöl.

Abban a helyzetben vagyunk, hogy egész terjedelmében közölhetjük József főherczeg nagyérdékű cikkét.

Az állatok a cigányok néphitében.

József főherczegtől.

Mittershausnubén, a német birodalombeli Nassau tartományban, van egy cigány kolónia, mely a törvény értelmében és névleg meg van telepedve, melynek tagjai kóházakkal birnak és időlegesen gölöncsérkednek, de az év legnagyobb részében vándorolva járnak be Németországot Franciaország belsejéig. Előjárójuk az ujjorosz vajda.

Ismételve volt alkalmam ez emberekkel huzamosabb ideig együtt lenni és annál inkább módomban volt életök folyását behatóan megfigyelni, mert teljes bizalommal voltak irányomban, míg nagy bizalmatlansággal viselkedtek a falusi nép iránt, mely őket pogányoknak nevezte.

Kóborlásuk közben a férfiaknak a vásárokon volt főkeresetforrásuk, hol fazekukat árulgatták, ezenkívül pedig bábszínházzal és mindenféle szemfényvesztéssel mulattatták a nézőket. A nők főleg a jóslást gyakorolták, előlegesen beszerzett kellő értesülések alapján; aztán a háziállatokon kuruzslásokat vittek véghez; ha ezek sikerültek,

a cigánynő érdeméül tudattak be, ellenkező esetben pedig az illető tulajdonosnak rovására estek, a ki bizonyára valami hibát követett el az eljárásnál.

Legnagyobb érdeklődéssel voltam azon hiedelmök iránt, mely szerint különböző állatoknak az ember sorsára való különös befolyást tulajdonítottak.

Leginkább megfélemlítette őket, ha menyétre bukkantak, melyet phurdini-nak (fujó) neveznek, ha ez az állatka az embert megpillantva megijed, felágaskodik és szuszog, ezt ők igen végzetesnek tartják. Akármilyen jól kieszeltek valami vállalatot, az ilyen találkozás után az nem sikerülhet, s abban kell hagyni. Ha nemsokára azután véletlen valami betegség fordul elé, azt okvetlenül annak az eseménynek tulajdonítják. Ha a menyét áldott állapotú nő előtt ágaskodik, a méhmagzat nagy nehezen fog a világra születni és sok nyomorúságot fog megérni. Ha vándorlás közben menyét szalad keresztül az uton, meg kell változtatni az irányt, különben utközben a rendőrség részéről a legkeményebb üldözéstől kell tartani. Azon a helyen, a hol ez történt, az arra menő fajbeliek számára intőjelt csinálnak; ez rendszerint a földbe tűzött galy, melyre lószőrösömöt kötnek; ha nincs ló kezűgyben, valamely cigánynő hajából veszik a tineset. E mellé az uj utirány jeléül egy darab ruharongyot aggatnak egy fára és a földön három vonást huznak a követett irány szerint; a középső kiáll és az irányt jelöli, ilyenformán —.

Ha a menyét menyasszonyra fujt, annak tisztulását meg kell mesakodnia a legközelebbi

vizben, különben végig boldogtalan lesz völegényével való frigye.

Mindezen gonosz tulajdonságai mellett azonban nagy vétek volna egy menyétet megölni, mert ez szerencsétlenséget hozna az egész törzsre.

A menyétre vonatkozó hiedelem, vagy legalább az ez állattól való félelem a magyar vándorzigányoknál is található. Így pl. azoknál, kiket három évig tartottam magamnál, a vajdát és feleségét megfutamodni láttam egy menyét előtt, és mindketten elesodálkoznak, hogy én azt nyugodtan szemléltem.

A szarka (csingerposzkero csirkulo = veszedő madár) vizsalyt és verekedést idéz elé, ha sátorhely fölött fára ül és fecseg, el kell onnan üzni, vagy máshol kell sátrat ütni. Ha vándorkaravánt kísér, meg kell változtatni a menet irányát, hogy elejét vegyék a verekedésnek. A szarka fecsegése különben mindig békebontást jelent.

Szerencsét hozó állat ellenben a mókus (ro-

mányi mácská = cigánymacska, vagy rukheszkeri mácská = famacska), a mely fára mászik, annak árnyékában jó letelepedni, hogy a vándorlás és minden vállalat sikerüljön. Ha valamely uton fut végig, azt az irányt kell követni s a legközelebbi helységben jó üzlet lesz. Ha szerelmes pár találkozik evettel, mindig vig, szerencsés és békés élete lesz.

Mindezen jó tulajdonságai mellett, szinte hihetetlen, peccsenyűl elfogyasztják a mókust. Nyalánság a sün is (stachelangeró = szurós). Ezzel találkozni szerencse, de azonnal megfogják és nyáron megsütik.

Szent állatnak tartják a kigyót (szerp. szanszkritus szarpa); bizonyos félelemmel nézik, de nem érintik. A vele való találkozás hosszú egészséges életet jelent; ez meghiusulna, ha megsértenék.

A békát (desanda) mint tisztátlant megvetik és nevét szitkul használják; a cigányok fogdossák és a városiaknak eladják, maguk nem eszik meg.

E hiedelmek közül egy, a kigyóra vonatkozó vezethető vissza ó ind eredetre, a többi, úgy látszik, az új hazában keletkezett.

boszulta meg magát Bánffy Dezsőn. A miniszterelnök végre elkészült a programmal. Ezután kezdődött az ellenzék sortüze.

Justh Gyula a függetlenségi és 48-as párt elnöke volt az első támadó, ki ma szokatlan éles hangon vette bírálata alá a miniszterelnök kijelentéseit és az egész ellenzék helyeslésével főleg ott találkozott, a mikor a lefolyt válság részletes okai felől kérdezősködött. Beszédje végén nagy lendülettel fejtette ki azt a meggyőződését, hogy pártjára a jövő.

A nemzeti párt vezére, gróf Apponyi Albert jelentkezett ezután szólásra. Fejtegetései a hatvanhetes kiegyezés magyarázata körül részesültek általános figyelemben. Gróf Apponyi éles kritika alá vonta a Bánffy-programot, nem találván abban újat, majd viharos eljenzés mellett jelenti ki, hogy az ellenzék magatartását a személyek kicserélése meg nem változtatja.

Gróf Szapáry Gyula a pártonkívüliek vezére nagyhatásu beszédben fejtette ki a képviselőház e pártjának állásfoglalását a kormányval szemben. A gróf a közjogi alapon álló pártok egyesülésének bátor harczosa, ma is ez eszme mellett tört lándzsát. Államférfiui nyilatkozat volt a mai is gr. Szapáry Gyulától valamint államférfiúhoz méltó egész eljárása a válságban, s ez a körülmény magyarázza meg, hogy a kormány és kor-

Luczernát, lóherét, répamagot ajánl **MAUTHNER ÖDÖN** magkereskedése BUDAPESTEN.

Figyelmeztetés! Répamagvaim szerződésileg Északnémetország leghiresebb, legmegbízhatóbb termelői által kizárólag részemre termeltetnek. Ennek folytán fajazonosságért, továbbá 95 de legkevesebb 85% csiraképeségért szigorú szavatolást válllok, 85%-nál kevesebb csiraképeségűt (ilyent nem forgalmazok) visszafogadok. Nagyon fontos az a gazdára nézve, mert a távalyi gyakori esőzések által a répamag 4/5-része csak 50--60% csiraképes.